

328 с.

4. Білоус В. І. Садово-паркове мистецтво: Коротка історія розвитку та методи створення художніх садів [Текст] / В. І. Білоус. – К.: Наукова думка, 2001. – 299 с.
5. Жирнов А. Д. Искусство паркостроения [Текст] / А. Д. Жирнов. – Львов : Вища школа, 1977. – 208 с.
6. Карвасарский, Б. Д. Неврозы [Текст] / Б. Д. Карвасарский. – М. : Эксмо, 1980. – 386 с.
7. Путь Виктории: сад скульптур в Ирландии, который изменит вашу жизнь. – Режим доступа: <http://cameralabs.org/10139-put-viktorii-sad-skulptur-v-irlandii-kotoryj-izmenit-vashu-zhizn>– 22.04.2016 г.
8. Роменець, В. А. Історія психології древніх віків : навч. посіб. [Текст] / В. А. Роменець, І. П. Маноха. – 2-ге вид. –К.: Либідь, 2003. – 994 с.
9. Victor'sWay. Сад скульптур в Ирландии, который изменит вашу жизнь [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.victorsway.eu/>– 01.04.2016 р.

УДК 371.11+370.1+7.01

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СЕРЕДОВИЩНОГО ПІДХОДУ В ХУДОЖНЬО-ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ДИЗАЙНЕРІВ АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА

Тюрікова О. М., к. пед. н., доцент кафедри ДАС

Одеська державна академія будівництва та архітектури

Тел. +38(063) 614 53 45

Погорелов О. А., ст. викладач кафедри ДАС

Одеська державна академія будівництва та архітектури

Тел. +38(067)

Анотація. Стаття розглядає особливості реалізації середовищного підходу в художньо-професійній діяльності дизайнерів архітектурного середовища, акцентує увагу на методах організації середовищного діалогу засобами мистецтва. Визначені типи середовищного діалогу та специфіка драматургійного підходу в художньо-професійній діяльності дизайнерів архітектурного середовища.

Ключові слова: художньо-професійна діяльність, середовищний підхід, драматургійний підхід, середовищний діалог.

ОСОБЕННОСТИ РЕАЛИЗАЦИИ СРЕДОВОГО ПОДХОДА В ХУДОЖЕСТВЕННО-ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ДИЗАЙНЕРОВ АРХИТЕКТУРНОЙ СРЕДЫ

Тюрикова Е. Н., к. пед. н., доцент кафедры ДАС

Одесская государственная академия строительства и архитектуры

Погорелов О. А., ст. преподаватель каф. ДАС

Одесская государственная академия строительства и архитектуры

Аннотация. Статья рассматривает особенности реализации средового подхода в художественно-профессиональной деятельности дизайнеров архитектурной среды, акцентирует внимание на методах организации средового диалога средствами искусства. Определенные типы средового диалога, структура пятиступенчатого эстетического

общения: человек – произведение; человек – предметное окружение; человек – природа; человек – художественный образ – контрагент; человек – среда, этапы драматургии среды: 1 завязка, 2 развитие, апофеоз, новая завязка, специфика драматургического подхода в художественно-профессиональной деятельности дизайнеров архитектурной среды.

Ключевые слова: художественно-профессиональная деятельность, средовой подход, драматургический подход, средовой диалог.

FEATURES OF THE IMPLEMENTATION SEREDOVISCHA APPROACH IN ARTISTIC AND PROFESSIONAL ACTIVITIES OF DESIGNERS AND ARCHITECTURAL ENVIRONMENT

Turikova H. N., *candidate of pedagogical Sciences, department of design of architectural environment. Odessa State Academy of Civil Engineering and Architecture. Ukraine*
Number: +38(063) 614 53 45

Pogorelov O. A., *senior lecturer, department of design of architectural environment. Odessa State Academy of Civil Engineering and Architecture. Ukraine*

Abstract. The article considers the peculiarities of the implementation of the environmental approach in the artistic and professional activities of designers of the architectural environment, emphasizes the methods of organizing an environmental dialogue by means of art. Certain types of environmental dialogue, the structure of the five-step aesthetic communication: man is a work; man - the objective environment; man is nature; man - artistic image - counterparty; person - environment, stages of drama of the environment: 1 tie, 2 development, apotheosis, new tie, specificity of the dramaturgic approach in the artistic and professional activity of designers of the architectural environment.

Key words: artistic-professional activities, approach, dramatic approach, environmental dialogue.

Проблема дослідження. Особливості середовищного підходу в художньо-професійній діяльності дизайнерів архітектурного середовища. Форми середовищного діалогу та методи його організації. засобами образотворчого мистецтва.

Аналіз останніх досліджень та публікацій з проблеми. Культурологічні основи сучасної парадигми художньо-професійної діяльності досліджували Е. Бондаревська, В. Валицька, Б. Гершунський, М. Каган, Л. Москаленко, О. Попова та ін. [1–9]. Середовищний підхід в цій сфері розглянуто в працях Г. Біляєва, Н. Боритко, Ю. Мануйлова, Т. Менгт, В. Селіванова, О. Тюрікової, І. Фрумїна, В. Хуторського та ін. [3–10]. Середовищний підхід як драматургійний використовували теоретики та практики архітектурного дизайну О. Гутнов, А. Іконніков, В. Шимко та ін. [11–13]. Наголошується, що сучасна культурна парадигма передбачає відсутність стилістичних канонів проектування архітектурного середовища, пріоритетним є його «емоційне насичення» та комунікативні і знакові функції [1, 3]. Емоційним камертоном середовища вважають [3–10] мистецтво, тому проектні інновації спрямовують в царину сучасної художньої діяльності. На появу нових форм синтезу проектної діяльності і мистецтва звертають увагу А. Аронов, М. Барсукова, В. Глазичев, М. Морозова, С. Михайлов, В. Розенсон, Н.Чернишов та інші [1–4]. Відзначають явище арт-дизайну як художньо-концептуального спрямування в середовищному проектуванні. Арсенал засобів дизайнерів архітектурного середовища поповнюють за рахунок запозичення методів сучасного мистецтва [1–3].

Категорія «художньо-професійна діяльність дизайнера архітектурного середовища» досі не є визначеною, але деякі її ознаки та особливості викладені в працях О. Білої,

С. Канівець, Л. Масол, Т. Міхової, О. Сороки, О. Хращевської та ін. Різні аспекти середовищної діяльності архітекторів-дизайнерів аналогічні тим, що знаходилися у полі зору Н. Ганнусенко, Н. Гонтаровської, І. Кашекової, Л. Масол, Л. Печко, Л. Савенкової, Н. Шишлянникової та ін. [4–8]. Аналіз теорії і практики художньо-професійної діяльності архітекторів-дизайнерів виявив провідні тенденції вдосконалення цієї діяльності, зміну пріоритетів: орієнтування цієї діяльності на обмін цінностями, створення комунікативного тла засобами мистецтва; зміщення акцентів з вузько профільної діяльності на культуротворчу в широкому розумінні цього слова. Відсутність відповідних освітніх технологій потребує створення механізмів трансляції та обміну цінностями в процесі навчальної образотворчої діяльності майбутніх дизайнерів архітектурного середовища, формування професійних та особистісних якостей як «медіатора культури». Актуальність дослідження в окресленні пріоритетних напрямків художньо-професійної діяльності дизайнерів архітектурного середовища та визначенні механізмів їх реалізації.

Мета. Розкрити особливості художньо-професійної діяльності дизайнера архітектурного середовища з позицій середовищного підходу. Визначити типи та методи організації середовищного діалогу засобами образотворчого мистецтва.

Завдання:

- уточнити поняття «художньо-професійна діяльність дизайнера архітектурного середовища», «драматургійний підхід», «середовищний підхід» з позицій сучасної культуротворчої парадигми;
- визначити типи та механізми організації середовищних діалогів в процесі навчання образотворчому мистецтву майбутніх дизайнерів архітектурного середовища;
- дослідити особливості драматургійного підходу в художньо-професійній діяльності дизайнерів архітектурного середовища.

Культуротворча парадигма художньо-професійної діяльності передбачає сформовану здатність і потребу митця вдосконалювати себе й світ. Вчені й практики (Н. Ганнусенко, Н. Гонтаровська, І. Кашекова, С. Клепко, Н. Козловська, Л. Масол, Л. Печко, М. Сова, О. Стукалова, Г. Тараскіна, Н. Шишлянникова та ін.) шукають оптимальні форми організації художньо-професійної освіти, які відповідають якісно новому ставленню до майбутньої професійної діяльності. На цьому шляху вони підійшли до ідеї максимального використання середовищного підходу в освітньому процесі, який передбачає постійну взаємодію людської спільноти і предметно-просторового оточення, різноманітних систем діяльності та форм поведінки. Зв'язуючою ланкою цих складних структур є людина. Всі зазначені елементи об'єднує суб'єктивність сприйняття середовища, емоційних образів, що утворюються завдяки зіткненню з ним. Вважають, що образно-чуттєвий матеріал мистецтва, який створює емоційний місток між людиною та навколишнім світом, є системоутвірною основою в цьому процесі. Тому сучасна парадигма художньо-професійної освіти орієнтує на залучення кожної особистості до духовно-ціннісної і художньо-творчої діяльності, що передбачає перетворення «гри мистецтвом» у «спілкування мистецтвом»; створення особливої естетичної атмосфери. У зв'язку з цим змінюється розуміння художньо-професійної діяльності дизайнера архітектурного середовища, розширюється її зміст та соціальне наповнення.

Різні аспекти художньо-професійної діяльності розглядали О. Біла, С. Канівець, Л. Масол, Т. Міхова, О. Сорока, О. Хращевська та ін. Узагальнюючи погляди вчених і застосовуючи *середовищний підхід* [12] вважаємо, що *художньо-професійна діяльність дизайнера архітектурного середовища* містить у собі взаємопов'язані матеріальні і духовні аспекти, які мають особистісний та соціальний прояв і виглядають як предметно-просторова художня діяльність з формування системи ціннісних орієнтацій особистості та суспільства, передбачає організацію ціннісних обмінів, утворення духовної спільноти за рахунок виникнення *естетичного поля* архітектурного середовища. Естетичне поле

створюють естетичні складові кожного з компонентів середовища. Саме це поле забезпечує дієвість впливів на особистість й визначає його емоційний «знак» та комунікативне тло. Таке тло створює умови для реалізації *середовищного діалогу*, зустрічі свідомостей, відкриття одне одному своїх систем цінностей, що й є, за твердженням М. Кагана, А. Колпакової, Л. Печко, О. Стукалової [5, 7, 10], основою естетичного середовища.

Дослідники розглядають спілкування як основу і джерело розвитку особистості в культуротворчому середовищі (А. Павловський, Т. Менгт); необхідний й специфічний вид активності людей; складову архітектурного середовища (Л. Масол, Н. Боритко); ознаку й функцію естетичного середовища (Л. Печко).

Аналіз досліджень М. Бахтіна, Н. Ганнусенко, М. Кагана, В. Левіна, А. Колпакової, Е. Командишко, А. Мелік-Пашаєва, Т. Менгт, Б. Неменського, А. Павловського, Л. Печко, Л. Савенкової, Г. Тараскіної та ін. дозволяє вважати «розкіш естетичного спілкування» (Антуан де Сент-Екзюпері) визначальною домінантою архітектурного середовища.

При цьому М. Каган [5, с. 21] указує на розбіжність понять «комунікація» та «спілкування». *Комунікація*, на його думку, безособиста за характером інформації (наукових знань, фактів тощо), яка транслюється; *спілкування* – це спільне вироблення партнерами загальних уявлень, понять, поглядів, ідеалів тощо, тобто досягнення духовної спільності. «Духовне спілкування є зустріч сповідей, саморозкриття суб'єкта, тому тут має циркулювати не будь-яка інформація (як у комунікації), а тільки забарвлена суб'єктивністю учасників спілкування», – стверджує М. Каган [5, с. 173]. Особливість спілкування в такому середовищі полягає в його багатоплановості, творчій основі, можливості існування різних правильних відповідей на одне запитання, шляхів розв'язання однієї проблеми. Естетичний аспект середовища пропонує особистості різноспрямовані вектори вдосконалення.

Майже всі вчені [7, 8, 9, 10, 11] відзначають як визначальну особливість естетичного середовища перевагу ціннісно-орієнтованої діяльності, що реалізується шляхом духовного спілкування. Дослідники [7, 10, 11] уважають, що це стає можливим, якщо до структури середовища спілкування ввести ще один компонент, а саме – мистецтво, тоді середовищний діалог набуває такого вигляду: архітектура – мистецтво – особистість; архітектор-дизайнер – художній образ – середовище; суспільство – культура – особистість тощо, і як наслідок виникає єдність художньо-професійної діяльності та її сприйняття.

А. Колпакова виокремлює такі особливості художньо-професійної діяльності задля естетизації середовища: присутність серед суб'єктів середовища особливого квазісуб'єкту (художнього образу, який безпосередньо або опосередковано впливає на особистість); побудову середовищних систем на суб'єктивних відносинах, які створюють атмосферу духовного спілкування; насичення середовища завдяки цій співучасті особливою емоційною атмосферою; використання законів драматургії (тобто в основу структури такого середовища покладені можливості саме мистецтва); посилення впливів мистецтва на користувачів, створення особливого середовища для розвитку завдяки способам, прийомам і методам, що використовує архітектор-дизайнер [7, с. 80–82].

Тип та конкретна форма середовищного діалогу в кожному разі обумовлені багатьма факторами: функцією, суспільними цілями і програмами, методиками; естетичними можливостями середовища; особистістю дизайнера: його естетичною свідомістю, рівнем загальної та художньої культури, віковими та статевими особливостями, естетичними можливостями; естетичною свідомістю, досвідом, потребами, перевагами користувача; реальною мережею динамічних міжособистісних відносин; субкультурою «людських» вікових орієнтацій у сфері естетичної культури; впливом естетичного досвіду авторитетних людей; естетичними можливостями організації навчального процесу ВНЗ та художньо-професійної діяльності тощо [9, 10]. Проте визначальним є: естетичні можливості середовища; естетичні можливості архітектора-дизайнера; естетичні можливості організації процесу.

Як свідчить практика, більшість навчальних дисциплін ВНЗ будується на суб'єкт-об'єктних комунікативних зв'язках: надання інформації → сприйняття → засвоєння (чи ні) → репродукція знань. Ця схема не передбачає транслювання й утворення цінностей. Тільки включення мистецтва до навчально-виховного процесу дозволяє визначити професійну освіту як процес передачі знань в духовно-теоретичному спілкуванні (Е. Командишко [8, с. 89]), а виховання – як процес ціннісних орієнтацій в духовному спілкуванні (М. Каган [5, с. 56]).

Структура естетичного спілкування має кілька втілень. Три з них виокремлено Л. Печко: *перший* – естетичне спілкування з твором мистецтва, де художнє спілкування виступає як «взаємообмін», проекція особистісних настанов на почуттєво-змістовий облік твору як процес і результат відкриття художніх й естетичних цінностей.

Другий вид – спілкування (суб'єкт-об'єкт-суб'єктивний) із предметом – результатом матеріальної діяльності людини. Це – вибірковий контакт з образом, рисами, суттю, функцією предмета, його історією й перспективою.

Третій – естетичне спілкування з природним витвором, почуттєво-емоційне спілкування з матеріальним втіленням своєрідної істоти, предмета, явища природи.

Четверту форму – створення реального міжособистісного культурно-естетичного спілкування, діалогу (середовище – особистість, архітектор-дизайнер – користувач, людина – художній образ; викладач – автор, студент – мистецтво, дизайнер архітектурного середовища – культура та ін.) називає А. Колпакова [7, с. 78]. Це – включення до середовищного діалогу «квазісуб'єкту» (художнього образа), який безпосередньо або опосередковано впливає на особистість, формує її естетичну свідомість, активізує емоційно-почуттєву сферу. Авторка пропонує метод драматургії середовища для вирішення проблеми межособистого спілкування в середовищі.

П'яту форму – взаємовідносини особистості й середовища пропонує Т. Менгт. Джерелом функціонування середовища вона вважає розвинуте повноцінне спілкування, у якому виділяє три сторони: когнітивну (емоційний статус особистості й середовища), емоційну (образ середовища) та поведінкову (комунікативна програма середовища й особистості). Дослідниця визначає комунікаційні поля взаємодії особистості й середовища: інформаційне поле; поле психологічної взаємодії; просторове поле корпоративних стосунків.

Відтак, *середовищний діалог* втілюється у вигляді спілкування особистостей, особистості й твору мистецтва, особистості і предметно-просторового оточення, особистості й природи. У цьому діалозі бере участь квазісуб'єкт (художній образ) завдяки драматургії середовища (або смодельованій комунікативній ситуації як окремому випадку драматургії середовища).

Як стверджують М. Бахтін, А. Іконніков, Л. Печко та ін. [2, 10], занурення в повсякденність виключає естетичне ставлення до дійсності. Звичний автоматизм сприйняття здатний «розчинити» будь-які його смислові домінанти. Щоб середовище набуло особистісно-естетичного значення, необхідна особлива ситуація, що сприяє виникненню естетичної настанови. На шляху пошуків оптимальних комбінацій, специфіки утворення та відбору «святкових» ситуацій, способу досягнення цілісності наукова думка, за А. Колпаковою [7, с. 82], схиляється до ідеї драматургії архітектурного середовища. Тобто його організації за законами театру. Мистецтво стає структуротворним елементом будь-якого середовищного процесу, його органічною частиною.

Виникає проблема: виділити закономірності середовищної драматургії і форми, механізми застосування їх для естетизації художньо-дизайнерського процесу в цілому й кожного з його структурних компонентів зокрема. Узагальнення дослідницьких матеріалів щодо драматургії деяких середовищних процесів подано в Табл. 1.

Кожний з етапів потребує участі у своєму становленні художньо-професійної

діяльності архітектора-дизайнера, визначає особливі завдання (формальні, змістовні), специфічні для цього етапу.

Перед дизайнером архітектурного середовища виникає завдання: створити художньо-перетворений фрагмент середовища, який залучає людину до своєї сфери, закликає до співучасті у спектаклі мистецтва, що розігрується в його межах. При драматургічному підході до організації середовища предметно-просторове оточення стає сценою видовищ. Воно формується за принципом театральної декорації, згідно з яким сценографія підпорядковує всі елементи.

Таблиця 1

Етапи драматизації навчального середовища

№	Етап	Призначення	Зміст	Наслідок
I	Зав'язка	Постановка проблеми	Аналіз ситуації й утворення загальношкільної естетико-драматичної ідеї	Виникнення художнього образу у свідомості
II	Дія	Розробка проблеми	Естетична діяльність	Розвиток художнього образу
III	Кульмінація	Вирішення проблеми	Проміжне узагальнення результативності дії, створення умов (напрямів) подальшого розвитку, виникнення нової зав'язки	Утворення цілісності, післядія

Середовищний підхід виливається в особливу художню діяльність, яка має охоплювати всі виміри реальності, «режисуру» всіх середовищних процесів та структуру їхньої матеріальної (предметно-просторової) оболонки, метою якого є конструктивне життєутворення, активне втілення світорозуміння і системи ідей.

Роль дизайнера архітектурного середовища у виявленні векторів розвитку й керуванні цим процесом. У сфері мистецтва рецепти не мають сенсу, необхідні лише орієнтири, що спрямовують пошуки. Ця діяльність повинна привести до визначення зв'язків буття, втілених у явищах культури.

Вищезазначене дозволяє дійти висновків, що у зв'язку зі збільшенням інтегративної ролі образно-сміслових значень перед дизайнером архітектурного середовища постають завдання: сприяти підпорядкуванню середовища перетворювальній естетичній діяльності як єдності функціональних процесів і предметно-просторового оточення; усі процеси підпорядкувати єдиному драматичному задуму, єдиній волі, що спрямована на його втілення; розглядати художньо-естетичне як синтезуючий фактор організації середовища; використовувати художню діяльність для «олюднення» середовищних систем та елементів.

Художньо-професійна діяльність дизайнера архітектурного середовища з коректування підходів до організації середовищного процесу має відбуватися за напрямками: *обґрунтування* стратегічного напрямку розвитку естетичного середовища; *визначення* принципів естетико-драматичних тем, що узгоджуються із загальним стилем середовища; *узагальнення* системоутворювальних інтеграційних завдань за рахунок концентрації уваги на вузлових компонентах середовища, найбільш яскравих моментах його розвитку; *урахування* можливих деформацій середовищних утворень і варіантів втілення у зв'язку із трансформаціями смаків й інтересів людей, зміни в соціальному кліматі, визначенні функцій тощо.

У художньо-професійній діяльності дизайнера архітектурного середовища вміння організувати *середовищний діалог* виступає як уміння вплести естетичну творчість у саму життєдіяльність людини, в тканину соціокультурної реальності. Ця діяльність обумовлена динамікою соціального буття, впливає з його реалій. Цим вимогам відповідає ситуація свята, яка реалізується в драматургічному підході до художньо-професійної діяльності,

який сприяє утворенню середовищних діалогів на різних рівнях.

Тому предметом подальших досліджень буде розробка моделі такої діяльності щодо драматургії середовищних процесів, використання можливостей драматургічного підходу з урахуванням специфіки та можливостей мистецтва.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аронов В. Р. Дизайн в культуре XX века : анализ теорет. концепций : автореф. дис... д-ра искусствоведения / Аронов В. Р. – М., 1995. – 38 с.
2. Барсукова Н. И. Дизайн среды в проектной культуре постмодернизма конца XX–начала XXI веков: диссертация по ВАК 17.00.06, доктор искусствоведения, <http://cheloveknauka.com/art-dizayn-v-zarubezhnom-proektirovanii-mebeli-xx-nachala-xxi-vv#>.
3. Михайлов, С. М. Интерактивность как определяющий признак дизайна постиндустриального общества, URL: <http://knu.znate.ru/docs/index-410452.html>
4. Барбина Е. С. Использование элементов театральной педагогики в решении проблемы мастерства учителя: Зб. наук. пр. – Херсон, 2002. – Вип. 30. – С. 8–12.
5. Бахтин М. М. Автор и герой. К философским основам гуманитарных наук. – СПб: Изд-во Азбука Academia, 2000. – С. 27.
6. Каган М. С. Взаимодействие искусств в педагогическом процессе: В кн. Взаимодействие искусств в педагогическом процессе / Межвуз. сб. науч. тр. – Л., Изд-во ЛГУ, 1989. – 155 с.
7. Кашекова И. Единое интеграционное пространство школы и пути его создания // Искусство в школе. – 2001. – № 4. – С. 7–10.
8. Колпакова А. А. Особенности эстетико-педагогической среды урока мировой художественной культуры // Межвуз. сб. науч. тр. – М. – Луганск: Ин-т худ. образования РАО; Луганский гос. пед. ун-т им. Т. Шевченко, 2000. – С. 79–88.
9. Командышко Е. Эффективность факторов школьной среды в эстетикотворческом развитии // Межвуз. сб. науч. тр. – М. – Луганск: Ин-т худ. образования РАО; Луганский гос. пед. ун-т им. Т. Шевченко, 2000. – С. 88–97.
10. Павловский А. Модель создания эстетической среды: урок в старшем звене школы // Эстетическая среда и развитие культуры личности (в школе и педвузе): Межвуз. сб. науч. тр. – М. – Луганск: Ин-т худ. образования РАО; Луганский гос. пед. ун-т им. Т. Шевченко, 2000. – С. 71–78.
11. Печко Л. Основные характеристики эстетико-педагогической среды школы, урока, класса // Межвуз. сб. науч. трудов. – М. – Луганск: Ин-т худ. образования РАО Луганский гос. пед. ун-т. им. Т. Шевченко, 2000. – С. 5–12.
12. Тюрікова О. М. Середовищний підхід до формування цілісної особистості // Наука і освіта. – 2005. – № 5–6. – С. 144–151.
13. Анисимов Л., Анисимов Ю. Средовое проектирования и его место в подготовке архитекторов // Вектор архитектурного образования – рациональный прагматизм или концептуальные фантазии. Материалы международной научной конференции (15–16 марта 2006 г.). – Казань, 2006. – 162 с.
14. Глазычев В. Л. Организация архитектурного проектирования. – М.: Искусство, 1978.
15. Дизайн архитектурной среды: Учеб. для вузов / Минервин Г. Б., Ермолаев А. П., Шимко В. Т., Ефимов А. В., Н. И. Щепетков, А. А. Гаврилина, Н. К. Кудряшов – М.: Архитектура-С, 2007. – 504 с.
16. Ефимов А. В., Лазарева М. В., Шимко В. Т. Архитектурно-дизайнерское проектирование. Специальное оборудование интерьера. – М.: Архитектура-С, 2008. – 136 с.
17. Иконников А. Искусство, среда, время. – М.: Сов. худ., 1985. – 336 с.
18. Иконников А. В. Мера пространства – человек // Декоративное искусство СССР. – 1973. – № 3. – С. 22–23.

19. Иконников А. В. Среда и образ времени // Декоративное искусство СССР. – 1974. – № 9. – С. 25–26.

УДК 711.4-122

ПЛАНУВАЛЬНИЙ РОЗВИТОК ТА ПРОСТОРОВА ОРГАНІЗАЦІЯ ІСТОРИЧНОГО СЕРЕДОВИЩА

Сгоров Ю. І., кандидат архітектури, доцент

Тел.: 0984567929

Анотація. Розглянуто планувальний розвиток територій, проаналізовані етапи просторової організації та природно-культурна спадщина історичного середовища міських агломерацій. Сформульована стратегія спадкоємного розвитку містобудівних перетворень, запропонована концептуальна форма образно-художньої програми, рекомендована методика візуально-просторового аналізу природних та культурних ландшафтів. Конкретизовано поняття «національна туристична зона», розроблена класифікація презентаційної території міських агломерацій.

Ключові слова: середовище, міська агломерація, Уманщина, спадщина, охорона, туризм.

ПЛАНИРОВОЧНОЕ РАЗВИТИЕ И ПРОСТРАНСТВЕННАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ ИСТОРИЧЕСКОЙ СРЕДЫ

Егорov Ю. И. кандидат архитектуры, доцент

Тел.: 0984567929

Аннотация. Рассмотрено планировочное развитие территорий, проанализированы этапы пространственной организации и природно-культурное наследие исторической среды городских агломераций.

Сформулирована стратегия преемственного развития градостроительных преобразований, предложена концептуальная форма образно-художественной программы, рекомендована методика визуально-пространственного анализа природных и культурных ландшафтов.

Конкретизировано понятие «национальная туристическая зона», разработана классификация презентационной территории городских агломераций.

Ключевые слова: среда, городская агломерация, Уманщина, наследие, охрана, туризм.

PLANNING DEVELOPMENT AND SPATIAL ORGANIZATION HISTORICAL ENVIRONMENT

Yu. I. Yegorov, *Candidate of Architecture, Associate Professor*

Phone.: 0984567929

Annotation. The planning development of the territories is considered, the stages of spatial organization and the natural and cultural heritage of the historical environment of urban